

Luxemburg kontra Strasbourg –

jogértelmezési bizonytalanságok a tranzitóna vitában

Május közepén [döntött](#) az Európai Unió Bírósága a magyar menekültügyi eljárással és tranzitónával kapcsolatos kérdésekben és megállapította, hogy a tranzitónában való tartózkodás őrizetnek minősül, amelyre az uniós jog feltételrendszere és eljárási garanciái vonatkoznak. Alig fél évvel a döntést megelőzően a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának Nagytanácsa hozott [ítéletet](#) az Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyben. Az ügy főkérdése az volt, hogy őrizetnek minősül-e a menedékkérők várakoztatása a tranzitónában mindaddig, amíg kérelmük elbírálásra kerül. Az ítéletben a strasbourgi bíróság Nagytanácsa kimondta, hogy a menedékkérők ilyen módon történő várakoztatása nem minősül őrizetnek, így nem sértheti az [Emberi Jogok Európai Egyezményét](#). Jelen tanulmány célja rámutatni azokra az összfüggésekre, amelyek ehhez a két ellentétes döntéshez vezethettek, továbbá annak vizsgálata, hogy milyen lehetséges következményekkel jár ez a jogalkalmazási következetlenség az uniós alapjogvédelem területén.

Az Európai Unióban érvényes menekültügyi szabályozás együttesen tartozik a tagállamok nemzeti joga, az uniós jog és a nemzetközi jog körébe. A bírósági ügyek egyre növekvő száma is jelzi, hogy egyre több esetben lép fel kollízió a három jogrendszer között. Az Európai Unió Bírósága (EUB) és az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) egymáshoz viszonyuló kapcsolata az e területen zajló jogalkalmazás során mára már több, mint problémás – hasonlóan az [Európai Alapjogi Chartához](#) (Charta) és az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez (EJEE), amelyek kapcsolatáról jogforrási szinten mondhatjuk el ugyanezt.

A nemzeti bíróságok menekültügyi döntéshozatalában és a hatályos szabályok értelmezésében jelentős különbségek mutatkoznak. A Lisszaboni Szerződés által bevezetett, jelen kérdés szempontjából egyik legjelentősebb változás a bíróságok menedékjoggal kapcsolatos joghatóságát érintette azzal, hogy [eltörölte az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó Szerződés 68. cikkét](#), amely korlátozta és a legfelsőbb bírói fórumokra szűkítette a bíróságok előzetes döntéshozatal kérelmezéséhez fűződő jogát a menedékjoggal, a bevándorlással és a vízummal kapcsolatos kérdések esetében. Ezáltal ez a lehetőség valamennyi tagállami bíróság számára megnyílt, hatására pedig hirtelen jelentős mértékben megemelkedett ezeknek az ügyeknek a száma az EUB előtt.

Jogalkalmazási nehézségek a menekültügyben

A menekültügyi téren fennálló értelmezési viták alapfogalmi szinten vannak jelen a tagállami bíróságok között. Egyes nemzeti bíróságok például nem értenek egyet a [2004/83/EK irányelv \(elismerésről szóló irányelv\)](#) 15. cikkének c) pontjával kapcsolatban azzal, hogy a nemzetközi humanitárius jog szerepe, mint érvényes jogi eszköz alkalmazható az olyan kulcsfontosságú fogalmak értelmezésére, mint például a megkülönböztetés nélküli erőszak. A [QD & AH \(Irak\)](#) ügyben az angol fellebbviteli bíróság úgy ítélte meg, hogy a

nemzetközi humanitárius jog nem használható értelmező eszközként, míg a Német Legfelsőbb Közigazgatási Bíróság ezzel [ellentétes álláspontot képviselt](#).

Az Európai Unióban különféle, és egyes esetekben egymást átfedő, folyamatosan növekvő számú menekültügyi normák léteznek. Ezt a jelenséget Garlicki „az emberi jogok alkotmányos védelmének multidimenzionalitásának” nevezte¹, ami inkább szerénykedő eufenizmus. A valóságban az EJEE és az Alapjogi Charta gyakorlatilag két párhuzamos anyagi jogi, az EJEB és az EUB pedig két párhuzamos eljárásjogi dimenziót teremt a területen. A Charta szövege ugyan több ponton megkísérli, hogy összeköttetést teremtsen e dimenziók között, ilyen például a [18. cikk](#) amely szerint “A menekültek jogállásáról szóló 1951. július 28-i genfi egyezmény és az 1967. január 31-i jegyzőkönyv rendelkezéseivel, valamint az Európai Unióról szóló szerződéssel és az Európai Unió működéséről szóló szerződéssel (...) összhangban a menedékjogot biztosítani kell”. Ez azonban, nem teremt közvetlen hatályt, a rendelkezés implementációja a másodlagos uniós jogtól és a tagállamok végrehajtásától függ.

Hasonló célja van a [Charta 19. cikkének](#) is. A Charta magyarázata szerint (2000. évi európai egyezmény) e cikk (1) bekezdésének értelme és hatálya megegyezik az [EJEE 4. Jegyzőkönyvének 4., a kollektív kiutasításról szóló cikkével](#), a (2) bekezdés pedig az [EJEE 3. cikke](#) alkalmazására épülő esetjogot emeli be, két alapelvre épülve: a megkülönböztetés tilalmára és az önkényesség tilalmára nézve. Ezen felül pontosítja a non-refoulement elvét, amelynek megfelelően senki sem toloncolható ki vagy utasítható ki olyan államba, vagy adható ki olyan államnak, ahol komolyan fenyegeti az a veszély, hogy halálra ítélik, kínozzák, vagy más embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá. Közvetlen hatály azonban ebből a rendelkezésből sem származik.

A jelen esetben releváns probléma, mint fentebb említettem, ennél sokkal általánosabb eredetű és elsősorban az EJEE és az Európai Unió – vagy méginkább az EUB és az EJEB - közötti meglehetősen visszás kapcsolatra utal vissza.

Nec possum tecum vivere nec sine te²

Az Európai Uniót – még mint Európai Közösséget - eredetileg elsősorban olyan nemzetközi közösségként hozták létre amelynek tevékenysége a gazdasági integrációra irányult. Az ún. alkotmányos értékekre vonatkozó igény elsősorban annak kapcsán alakult ki, hogy az Európai Unió Bírósága megerősítette a közvetlen hatály és az európai jog elsődlegessége elvét, a határozatoknak a tagállamok nemzeti és alkotmányjogával való összeegyeztethetőségét viszont nem vizsgálta, ([Stork-ügy](#), [Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft ügy](#)) egyes nemzeti bíróságok pedig őszinte aggodalmukat fejezték ki ennek kapcsán.

Így aztán, mint ismeretes, 1974-ben mind a német és az olasz alkotmánybíróság egy-egy olyan ítéletet hozott ([Solange](#) és [Frontini](#)) amelyben kinyilvánították, hogy jogukban áll felülvizsgálni az európai jogszabályokat annak érdekében, hogy az alkotmányos jogoknak

---

¹ Garlicki, Cooperation of courts: the role of supranational jurisdictions in Europe, International Journal of Constitutional Law 6, 2008, 509–530, at 509

² „Nem tudok én már sem teveled, sem nélküled élni” – Ovidius: Amores (ford. Horváth I. Károly)

való megfelelésüket biztosítsák. Ennek hatására aztán az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatán keresztül egyre több esetben erősítette meg az alapvető jogok tiszteletben tartásának elvét.

A fentiek után logikus lépésnek tűnt, hogy a tagállamokat követően az Európai Közösség is csatlakozzon az EJEE-hez. Az Európai Bizottság több alkalommal javasolta is ezt, az Európai Bíróság azonban – nem meglepő módon – sosem szorgalmazta az ügyet. Első ízben 1994-ben kérte fel a Bizottság, hogy foglaljon állást a kérdéssel kapcsolatban, ennek nyomán pedig az EUB 1996. évi [2/94. véleményében](#) megállapította, hogy a Szerződés nem rendelkezett olyan hatáskörrel, amelynek keretében az Európa Közösség az emberi jogok tekintetében szabályokat tudna elfogadni, vagy hogy nemzetközi egyezményeket kössön ezen a területen. Így aztán a csatlakozás vonatkozásában megállapította, hogy az jogi értelemben lehetetlen.

A dilemmát végül a [Lisszaboni Szerződés](#) lett volna hivatott feloldani a 6. cikk (2) bekezdésének bevezetésével, kötelezővé téve az EU számára az EJEE-hez történő csatlakozást. Ez azonban azt is jelentette volna, hogy az EU tevékenysége alávethető az Emberi Jogok Európai Unió Bírósága általi felülvizsgálatnak az alapvető jogok vonatkozásában, ami sokakból komolyabb ellenérzéseket váltott ki.

Szerződésben előírt kötelezettségéből adódóan 2010-ben, a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően, az EU meg is kezdte a tárgyalásokat az Európa Tanáccsal a csatlakozási megállapodás tervezetéről. Ezt 2013. áprilisában véglegesítették, majd júliusban a Bizottság felkérte a Bíróságot, hogy határozzon a megállapodás szerződésekkel való összeegyeztethetőségéről. A Bíróság azonban – nem meglepő módon - ismét elutasító véleményt adott ki ([2/13 vélemény](#)).

Az EUB egyik fő érve, hogy a csatlakozás alkalmas a tagállamok közötti kölcsönös bizalom veszélyeztetésére. A Bíróság szerint „a tagállamok közötti kölcsönös bizalom alapvető fontosságú az uniós jogban, tekintve hogy ez teszi lehetővé egy belső határok nélküli terület létrehozását és fenntartását”. Ugyanakkor a csatlakozás azt követelné meg mindegyik tagállamtól, hogy ellenőrizze az alapvető jogok más tagállamok általi tiszteletben tartását, ezért az „alkalmas az Unió alapjául szolgáló egyensúly, valamint az uniós jog autonómiájának veszélyeztetésére”. Ez az érv már önmagában is sokat levon a hatalmának elvesztésén aggódó EUB hitelességéből, hiszen az említett tevékenység valamennyi jogállamisági mechanizmus alapja és nem utolsó sorban egyes uniós tagállamok kedvenc foglaltossága volt már a döntés meghozatalának idején is.

További ellenérvként fogalmazta meg az EUB, hogy a csatlakozás *fenyegetést jelentene az előzetes döntéshozatal iránti eljárásra*. Az [EUMSZ 267. cikke](#) alapján a tagállami bíróságok az EU-s joganyag értelmezését kérve előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordulhatnak az EUB-hoz. Az EUB szerint ez az eljárás az EU alappillére, amely megteremti az uniós szintű bírósági párbeszédet, és amelynek „célja az EU-s jog egységes értelmezése”. Az EUB kiemeli, hogy mivel az EJEE az uniós jog szerves részét képezné, az EJEK működési körében ismert hasonló mechanizmus jelentősen korlátozná az előzetes döntéshozatali eljárás autonómiáját és hatékonyságát.

Alternatív megoldásként az Európai Tanács 1999. évi kölni ülésén döntés született egy, az Alapjogi Charta Tervezetét kidolgozó Konvent összehívásáról, amelynek motivációja

elsősorban onnan eredt, hogy az Európai Bíróság képes legyen önálló bírósági felülvizsgálatot végezni az alapvető jogok területén és megszületett az Európai Unió Alapjogi Chartája.

A Chartát kétszer is kihirdették, először 2000-ben, Nizzában, majd módosítását követően 2007 december 12-én ünnepélyes keretek között Strasbourgban. Az EUSZ 6. cikke (1) bekezdésének megfelelően a Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jei elfogadása óta közvetlen hatállyal bír, ez azonban ennél összetettebb kérdést jelent a valóságban. Általános alkalmazását az [51. cikk](#) az uniós intézményekre és szervekre korlátozza, a tagállamokra pedig az európai uniós jog végrehajtásának körében alkalmazandó, kivételt képez ez alól Lengyelország – illetve a Brexitet megelőzően az Egyesült Királyság – ahol csak annyiban keletkezett érvényesíthető jogokat, amennyiben az érintett tagállam ilyen jogokról nemzeti jogában külön rendelkezik.

Ilias és Ahmed kontra Magyarország – a strasbourgi döntés és annak háttere

Az ügyben 2015. szeptember 15-én érkezett meg a magyar-szerb határszakaszon lévő röszei tranzitónába a két bangladesi állampolgár. Menedékjogi kérelmüket érkezésük napján nyújtották be. Ezt követően a tranzitónában kellett maradniuk, ezt Magyarország felé nem hagyhatták el. Menedékjogi kérelmüket szintén ezen a napon elbírálta és elutasította a menekültügyi hatóság azon az alapon, hogy Szerbia biztonságos harmadik országnak minősül, majd elrendelte a kérelmezők kiutasítását Magyarország területéről. A kérelmezők megtámadták a döntést. A kérelmezők bírósági felülvizsgálatának eredményeként a bíróság helybenhagyta a menekültügyi hatóság döntését és jogerős határozatot hozott 2015. október 5-én. Ezt követően a kérelmezők elhagyták a tranzitónát Szerbia irányában, majd keresetet nyújtottak be az EJEB-hez, amelyet több hivatkozásra alapítottak.

Először is a kérelmezők szerint, vonatkozásukban Szerbia nem tekinthető biztonságos harmadik országnak. Kérelmük elbírálásakor szerintük a hatóság nem volt alapos és az egyéniesített kivizsgálás sem történt meg, amely sérti az [EJEE 3. cikkét és 13. cikkét](#). A tranzitónában történő fogva tartásuk embertelen bánásmódnak minősül, megsértve ezzel az [EJEE 3. cikkét](#). Továbbá, a jelen elemzés szempontjából legfontosabb hivatkozás szerint a tranzitónában szabadságuktól való megfosztásuk jogellenes volt és bírósági felülvizsgálati lehetőség sem volt számukra, kimerítve ezzel az [EJEE 5. cikkének \(1\) bekezdését](#).

Az Emberi Jogok Európai Bírósága megvizsgálta, hogy a kérelmezők tranzitónában történő elhelyezése sértette-e őket személyi szabadságukban ([EJEE 5. cikk \(1\)](#)). 2017. március 14-én hozott [döntésében](#) az EJEB azt állapította meg, hogy a zónában való őrizet de facto szabadságtól való megfosztás és mivel őrizetbevétel nem történt, így a kérelmezőknek nem volt lehetősége bírói jogorvoslással élni a tranzitónában való elhelyezésükkel szemben. Ennek alapján az EJEB a tranzitónában való őrizetet jogszerűtlennek minősítette és úgy foglalt állást, hogy az átutazási övezetben tartásával Magyarország megfosztotta a kérelmezőket a szabadságtól, ami megsértette az [5. cikk \(1\) bekezdésének f\) pontját](#), mivel ezen intézkedéseknek nem volt jogalapja a nemzeti jogban.

Az EJEB döntésében kiemelte, hogy „pusztán az a tény, hogy számukra lehetőség volt arra, hogy önkéntesen visszatérjenek Szerbiába, amely soha nem fogadta el visszafogadását, nem

zárhatja ki a szabadsághoz való jog megsértését”. Az [Amuur kontra Franciaország](#) ügyben hozott ítélet indokolására hivatkozott, amelyben az EJEB korábban rámutatott, hogy „ez a lehetőség -önkéntesen elhagyni az országot - elméletivé válik, ha egyetlen olyan ország sem kínál védelmet, amely hasonló ahhoz a védelemhez, amelyet elvárnak találni abban az országban, ahol a menedékkérők hajlamosak vagy hajlandóak befogadni őket.”

A döntést követően a Magyar Kormány az EJEB Nagytanácsához fordult. A Nagytanács alaposan megvizsgálta az [5. cikk](#) alkalmazhatóságának feltételeit, és olyan kritériumokat azonosított, amelyeket a korábbi esetekben állapítottak meg a repülőtéri tranzitövezetek és a bevándorlók befogadó központjaival kapcsolatos ügyek során. Ezek egyébként történetesen ugyanazok a lentebb részletezett ítéletek voltak, amelyekre az EJEB tanácsa előző döntését alapította, s amelyekből azonban az EJEB Nagytanácsa egy teljesen más következtetést vont le.

A fentebb is említett 1996-os Amuur kontra Franciaország ügyben a kérelmezőket az Orly repülőtéren tartották fogva 20 napig, szigorú őrizet alatt. Szintén repülőtéri tranzitónában való fogva tartás miatt állapította meg az EJEB az [5. cikk](#) sérelmét a [Shamsa kontra Lengyelország](#) ügyben, ahol két líbiai állampolgárt utasítottak ki Lengyelországból, ennek a végrehajtásáig pedig fogvatartották őket a varsói repülőtéren. A [Riad és Idiab kontra Belgium](#) ügyben a kérelmezőket Brüsszelben, szintén a nemzetközi tranzitónában tartották fogva. A [Nolan és K. kontra Oroszország](#) ügyben egy amerikai állampolgár Oroszországba való visszatérését akadályozták meg a nemzeti hatóságok és éjszakára a repülőtéren tartották fogva. Az EJEB ítélete szerint ezekben az ügyekben a fogvatartás körülményeire illetve magára a szabadságelvonás tényére tekintettel sérültek az [5. cikkben](#) foglaltak.

A Nagytanács szerint ezek az esetek egyfajta “argumentum a contrario³” következtetéssel alkalmazhatóak a jelen helyzetre, vagyis az említett ügyekben szereplő kritériumok nem voltak megállapíthatók jelen ügy tényállásában. Ennek megfelelően pedig a kérelmezőket a magyar hatóságok ténylegesen nem fosztották meg szabadságuktól. A kérelmezők a Nagytanács szerint ugyanis saját kezdeményezésre döntöttek úgy, hogy Szerbiából belépnek Magyarországra és számukra a visszatérés lehetősége Szerbiába anélkül állt nyitva, hogy az életüket vagy egészségüket közvetlenül veszély fenyegette volna.

Az EUB döntés és háttere

Ebben az ügyben Szerbián keresztül Magyarországra érkező két iráni, illetve két afgán állampolgár 2018 végén és 2019 elején menedékkérelmet nyújtott be a magyar hatóságok előtt.

A hatóságok – a fentebb ismertetett Ilias és Ahmed ügghöz hasonlóan - a szerb–magyar határ melletti röszkei tranzitónát jelölték ki részükre szálláshelyként. A négy állampolgár menedékkérelmét elutasították azon nemzeti jogszabályi rendelkezés alapján, amely szerint a „biztonságos tranzitországon” keresztül Magyarországra érkező személyek által benyújtott menedékkérelmeket a kérelmek érdemi vizsgálata nélkül el kell utasítani.

A magyar hatóságok ezt követően megkeresték az illetékes szerb hatóságokat az érintett személyek Szerbia általi visszafogadása érdekében. Szerbia azonban megtagadta a személyek visszafogadását, mivel nem jogellenesen léptek Magyarország területére, így az

---

³ Az ellenkezőből való következtetés elve

Európai Unió és Szerbia által kötött visszafogadási egyezmény alkalmazási feltételei nem állnak fenn. Ezt követően a magyar hatóságok elrendelték Iránba, illetve Afganisztánba való kitoloncolásukat.

Az érintett iráni és afgán állampolgárok keresetet indítottak egyrészt azon az alapon, hogy visszafogadásuk Szerbia általi megtagadását követően a magyar hatóságoknak folytatniuk kellett volna az eredeti menedékkérelmük érdemi vizsgálatára irányuló eljárást. Megítélésük szerint továbbá a röszkei tranzitónában való elszállásolásuk feltételei a befogadási irányelv értelmében jogellenes őrizetnek minősülnek.

Az Európai Bíróság elsősorban a mind a nemzetközi védelmet kérelmezők (az [eljárási](#) és a [befogadási irányelv](#)), mind pedig a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok (a [visszatérési irányelv](#)) őrizetére vonatkozó szabályokra tekintettel vizsgálta az érintettek röszkei tranzitónában fennálló helyzetét. Az EUB [döntésében](#) úgy foglalt állást, hogy őrizetnek minősül a harmadik országbeli állampolgárok azon kötelezettsége, hogy folyamatosan a tagállam külső határán található tranzitónában tartózkodjanak, amelyet önkéntesen semmilyen irányban nem hagyhatnak el jogszerűen. A döntés a [2008/115 irányelv 15. cikkének](#) egyes bekezdései és azzal összefüggésben a [Charta 1., 4., 6., 47. és 52. cikkének](#) értelmezése alapján született. Az EUB a Charta hivatkozott rendelkezéseit és az uniós menekültügyi előírásokat együttesen vizsgálta arra nézve, hogy annak értelmében személyes szabadságtól való megfosztásnak minősül-e a tranzitónában történő elhelyezés, összeegyeztethető-e vele ha harmadik országbeli állampolgár őrizetbe vételére kizárólag azért kerül sor, mert kiutasítás hatálya alatt áll, és anyagi fedezet hiányában saját magáról (szállásáról és ellátásáról) gondoskodni nem tud, szükséges-e vizsgálni a szükségesség és arányosság, őrizet alternatíváit, továbbá jogsértő-e ha az őrizetre úgy kerül sor, hogy annak pontos időtartama, beleértve annak végső időpontját, nincs meghatározva.

A döntés értelmében az őrizet a mozgásszabadságtól való megfosztást jelenti, nem pedig annak pusztán korlátozását feltételezi. Megállapításai szerint ezt a megfosztást az jellemzi, hogy az érintett személyt egy meghatározott helyen különítik el a népesség többi részétől. Az ítélet által hivatkozott ajánlások szerint a fogva tartásával kapcsolatos intézkedéseket a következőképpen határozza meg: „a [menedékkérők] olyan szorosan lehatárolt vagy korlátozott területen tartása, ahol meg vannak fosztva szabadságuktól”, emellett pedig pontosítja, hogy „a lakó- vagy tartózkodási hellyel kapcsolatos korlátozások hatálya alatt álló személyek általánosságban nem minősülnek fogvatartási intézkedések alá vont személyeknek”. Az ítélet az [Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságának iránymutatására](#) is hivatkozik, amely a menedékkérők fogva tartását akként határozza meg, hogy az „a szabadságelvonás szabadságtól való megfosztást vagy olyan zárt helyre való korlátozást jelent, amelyet a menedékkérő nem hagyhat el tetszése szerint, ideértve többek között a börtönt, a speciális rendeltetésű fogvatartó létesítményeket, valamint a zárt befogadó központokat, őrzött szállásokat és egyéb zárt létesítményeket”, emellett pedig pontosítja, hogy „[a] szabadságelvonás (fogva tartás) és a szabad mozgás enyhébb korlátozásai közötti különbségtétel a korlátozás mértéke alapján történik, nem pedig annak jellege és módja alapján”.

Összességében tehát az EUB szerint a menekültügyi uniós jogszabályokat a Charta rendelkezéseivel együttesen akként kell értelmezni, hogy őrizetre jellemző

szabadságelvonást képez a harmadik országbeli állampolgárok arra kötelezése, hogy folyamatosan egy olyan korlátozott és zárt területű tranzitónában tartózkodjanak, amelyen belül korlátozottan és felügyelet mellett mozoghatnak.

Parturiunt montes nascetur ridiculus mus⁴

Mint láthatjuk az EJEB Nagytanácsa és az EUB ítéletének különbözősége elsősorban nem a tényállásbeli különbségekre vezethető vissza, hiszen az EJEB alapvetően nem vette figyelembe, hogy a kérelmezők Szerbia felé elhagyták Magyarországot, hasonlóképpen kis szerepet játszott az EUB döntés alapjául szolgáló indokok között, hogy annak az ügynek a kérelmezői pedig Irán és Afganisztán felé kerültek kitoloncolásra. Sem az EJEB sem az EUB nem vizsgálta meg a bevándorlási fogvatartás szükségességét eljárásában, mégis, a hasonló tényállási elemek mellett a két bíróság eltérő alapjogi védelmi szintet állapított meg az EJEE és a Charta alapján.

A konfliktust tehát, amely szerint az EUB és az EJEB eljárás két, egymással homlokegyenest ellentétes döntéshez vezetett, elsősorban a Charta és az EJEE egymáshoz való viszonya alapján érdemes vizsgálni és értelmezni.

A Charta értelmezéséről és a védelem szintjéről az [52. és 53. cikk](#) rendelkezik, amelyek alapján az alapjogok korlátozásának általános szabályain túl egyrészt a tagállami alkotmányos hagyományok, másrészt az EJEE jelenti a zsinórmértéket. Ez a szabály tehát azt jelenti, hogy amennyiben az EJEB joggyakorlata megemeli egy alapjogra vonatkozóan a védelmi szintet, vagy kiterjeszti annak terjedelmét, akkor az EU-jog autonómiája megszűnik, és követnie kell ezt a megemelt minimumszabályt. Az EJEB védelmi szintet csökkentő gyakorlata esetén ezzel szemben alapvetően nem lehetséges a Charta megszorító értelmezése.

Az [EUB főtanácsnoka ennek alapján pedig megállapította](#), hogy a Bíróság jogosult az Európai Unió Alapjogi Chartája említett jogokkal kapcsolatos rendelkezéseinek önállóan értelmezésére, és rámutat arra, hogy e rendelkezéseket már magában foglalja az „örizet” a befogadási irányelvben szereplő fogalma. Így, noha a Charta megköveteli, hogy az abban kimondott olyan jogokat, amelyek megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, úgy értelmezzék, hogy e jogok tartalma és terjedelme megegyezzen az EJEE által biztosított jogok tartalmával és terjedelmével, a Bíróság értelmezheti úgy a Chartában szereplő azon jogokat, amelyeknek a tartalma hasonló az EJEE-ben szereplő jogokéhoz, hogy ezen értelmezés az EJEE által biztosítottnál magasabb szintű védelmet eredményezzen. A főtanácsnok azt javasolta a Bíróságnak, hogy a jelen ügyekben ezt a megközelítést alkalmazza – és ez így is történt.

Ez a lépés a Charta [52. és 53. cikkei](#) szerint alapvetően jogszerűnek tekinthető, azonban többek között azt a kérdést is felveti, hogy mennyiben szolgálja az EUB esetjog által olyannyira favorizált uniós jog elsőbbségét, egységességét és hatékonyságát.

Az EJEB és az EUB között nem áll fenn semmilyen intézményközi megállapodás az egymást részben átfedő hatáskörök rendezésére. A Charta és az alapító szerződések alapján az EJEB joggyakorlata, mint fentebb is olvasható, egyfajta minimum standardként érvényesül, az

---

⁴ „Hegy vajúdott s született egy nevetséges szürke egérke.” Horatius: Ars Poetica (ford: Bede Anna)

EUB számára, azonban annak eseti döntéseiből egyre inkább az olvasható ki, hogy hajlik az EJEB alpnormáktól való eltérésre az uniós jog teljes érvényesülése biztosításának égisze alatt.

Míg tehát a röszei ügyben hozott döntés formai értelemben megindokolható azzal, hogy az EUB a „legkedvezőbb rendelkezés elvét” kívánja követni, a nemzeti alkotmányok által biztosított alapjogvédelemmel kapcsolatban már nem olyan megengedő. A [Melloni-ítéletben](#) az alapjogvédelem nemzeti alkotmányos szintjének érvényesítését már korlátoknak vetette alá. A döntés szerint az alkotmányos alapjogok (az Alapjogi Chartánál) magasabb védelmi szintjének biztosítása az EUB szerint nem sodorhatja veszélybe a Charta által meghatározott és a Bíróság által értelmezett alapjogi védelmi szintet, sem pedig az uniós jog elsőbbségét, egységességét és hatékonyságát. Bármennyire nem vezethető ez le a Charta vonatkozó cikkeinek értelmezéséből, a gyakorlatban a Charta alkalmazása vezethet magasabb szintű védelemhez, mint amit az EJEE nyújt, a tagállamok által kínált alapjogvédelem azonban nem haladhatja meg a Charta által meghatározott védelmi szintet.

A másik pont, ahol a röszei ügyben hozott döntés komoly kérdéseket vet fel a Bosphorus-formula. Ezt a vélelmet [2005-ben hozott döntésével alapította az EJEB](#) és ennek alapján az uniós jogban az alapvető jogok azonos szintű védelemben részesülnek az EJEE által biztosítottal. A vélelem szerint tehát az EJEE és az uniós szintű alapjogvédelem gyakorlatilag csereszabatos kellene hogy legyen – legalábbis az EJEB megközelítésében ez így van.

A harmadik vitás kérdés pedig ahhoz a nem várt fordulathoz kapcsolódik, amennyiben az EU végül – Szerződésben előírt kötelezettségét teljesítve - valóban csatlakozna az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez és ebből fakadóan az EJEB hatáskört nyerne az uniós jogi aktusok EJEE rendelkezéseinek való megfelelésének vizsgálatára. S míg az EUB, saját autonómiája védelmének érdekében, utolsó leheletéig küzdeni látszik a csatlakozás ellen, a széttartó esetjogi rendelkezések egyre inkább alátámasztani látszanak hogy mindez mára már véglegesen ellehetetlenült.

2020-06-18 - dr. Petri Bernadett

